HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

א) [כתובות יח: סנהדרין מד: מכות ג.], ג) [חולין נט: פירש"י איכרא אמת ע"ש אבל בערוך איתא אכרא וכתב המוסף מלה זו מלשון כרין], ג) [פי' פסיקתא דהלוה נותן שכר], ד) ב"מ דף כ. ע"ש, ה) לעיל [יב: וש"נ] נט., ו) [ב"ק פה. וש"נ], ז) נדרים כז: ב"מ קיז:, ח) [ל"ל אתן וכ"א כמי"ף ורא"ש וע"ע בנדרים וגב"מ], ט) [נדרים כז: ב"מ מח: סו. לקמן קנב.], י) [נדרים כז:], כ) [עי' תוס' כתובות כ: ד"ה וכי יומן וכו' ותוס' כתובות עה. ד"ה כתובו ותוס' לקמן קנ: ד"ה אין הלכה], ל) [גירסת הסמ"ג מעידין], מ) [וכתובין], נ) [ל"ל בפרק ד' נדרים],

תורה אור השלם

1 כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה מפני דעתה וכו' יתן הוא שכר קמ"ל דלא דנגלה לדידיה הוא: (ב) ד"ה מעמיד וכו' ומה היה כתוב בו: (ג) תוס' ד"ה כיון וכו' שיכול לחזור ס"ש: (ד) ד"ה ה"ג אמר רב נחמן אמר רב כגר אבוה אין הלכה וכו' ד' נדרים גבי הכוח דאתפיס וכו' ואמר מי לא אתינא עד תלתין יומין לנטלו כל"ל: (ה) בא"ד ותימה דאמרינן בחיזו נשך אמר כל"ל ותינא אכייתא שדהו וא"ל אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים ה"ה שלי ה"ה שלו איתיביה רבא בו' א"ל אני אומר אמרכתא קנין: (ו) בא"ד מתני' דפריך ליה מינה: (ח) בא"ד דנגלה דרב נחמן דהכא עבד לו כמו כן וכו' אלא אלים אבל בדרב הונא דבנא מגיעא תפיס המלוה: (ט) בא"ד כל אחד ואחד אלא שהיה האמרכתא:

מוסף תוספות

א. שבתחילת המשכנתא הוי קצת כעין מקח ומכר שמקנה לו כל הקרקע להשתעבד לו בתורת משכון. ב"מ מו. תוד"ה ומיומי. ב. כיון שבאים לשעבד הלקוחות מכאן ואילך בשטר אחר בלא דעתו של לוה. רמיו יונס.

רבינו גרשום

בימי בחרותה ומשו"ה אין אתה מכיר אותה: ובגר לה. כמו בגרת שנתחלפה לה ימי נעורה ונכנסת בימי בגרות: כיון שהגיד. שלא היא ואיני מכירה: [אינו חוזר ומגיד]. אפ"ה במזכיריו אותו ונזכר חוזר ומגיד שצורבא מרבנן לאו אורחיה למבדק להסתכל באשה כדי שיכירה יפה ויכול לסמוך על אחרים שמכיריו: כיון דדק דק. ונאמן: דלמא מחלפו לה מיניה. משום דצורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ולא להסתכל משום צניעות אבל עם הארץ מסתכל ודייק שאינו ביישן ולא מחלפו ליה שהוא מכירה יפה: והאידנא דלא עבדינן הכי. דליתן בעל שכר משום דבעל מאחר שנכתב הגט אינו חרשש אם מגיע לידה כל כך מהרה בשביל הכתובה שצריך לפרוע לה הלכך שדיוהו רבנן שכר הסופר על האשה דהיא תתן: כי היכי דלא לשהייה. שתוציא גיטה מיד הסופר כדי שלא ישהה לה פרעון כתובתה. והשובר לאשה והבעל נותן את השכר והאשה נותנת את השכר מיבעי ליה הואיל דאיהי מקבלת ה) הפרעון מכתובתה. ומשני איידי דתנא רישא הבעל נותן תנא סיפא בעל נותן ולאו משום דוקא דוראי האשה נותנת שכר: אע"פ שאין מלוה עמו. משום דזכות הוא למלוה זוכין לאדם שלא בפניו: שיהא לוה עמו. משום דשטר חוב הוא לו ואין חבין לאדם אלא בפניו: והלוה נותן שכר לסופר. משום דריחה שלו הוא שהוא מקבל ונצרך הוא: פשיטא. דלוה נותן שכר דריחה שלו הוא: לא צריכא דיהיב ליה בעסקא. שנותן לו ממון שיהא חצי הריוח שלו מהו דתימא הואיל דמלוה נוטל חצי הריוח יתן שכר לסופר קמ"ל דלא אלא הלוה יתן הכשירות הואיל ונהנה מממון שלוה: אע"פ שאין הלוקח עמו. דזכות הוא לו שקונה: עד שיהא המוכר עמו. דחוב הוא לו: והלוקח נותן את השכר. בשביל שהוא זוכה שקונה: פשיטא. דלוקח נותן שכר שהוא זוכה: לא צריכא במוכר שדהו מפני רעתה. שמס שלה גדול מהו דתימא זכות הוא לו שמוכר והוא

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ה סמג עשין קנו טוש"ע מ"מ סי' כט סעיף ו:
עב ב טוש"ע ח"מ סי' קי סעיף ו בהג"ה:
עג ג עי' בהשגות הראב"ד בפכ"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ג [ובכ"מ אלפס יבמות פ"ד דף טז.]:
עד ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה ב ופ"ב מהל' גירושין הלכה ד סמג עשין לד וסי' נ טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ו:
עה ה (מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ו) סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף כ:
עו ו מיי' שם ע"ש וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' יג סעיף כ:
עז ז ח מיי' פי"ו מהל' מכירה הל' ה סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' נה סעיף יב:
עח ט מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה יב ועי' בהשגות ומ"מ סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מז סעיף ו וס"ס:

רבינו גרשום (המשך)

יתן השכר קמ"ל דהלוקח נותן דכל קנייה זכות הוא: פשיטא. דאין כותבין אלא מדעת שניהן עד שיתרצו שניהן: לא צריכא דאפילו צורבא מרבנן. ס"ד אמינא כותבין שלא מדעתה דכיון דצורבא מרבנן הוא תתרצה בהנהו קדושין כשיגיע לידה קמ"ל דאפי' הכי אין כותבין אלא מדעת שניהן. והתהן נותן שכר: אין כותבין שטרי אריסות. כגון שנתן פלוני לפלוני את שדהו למחצה לשליש ולרביע. או שטר קבלנות שמקבל שדהו בכך וכך כורין לשנה אלא מדעת שניהן והמקבל נותן את השכר לכותב השטר משום דאיהו משתכר: פשיטא. דמקבל נותן שכר דנהנה: לא צריכא בבורה. בשדה שהיתה בורה מזמן גדול מהו דתימא ריוח דנותן הוא שמתקן שדהו הרבה והוא יתן קמ"ל דלא: הכא. בבבל: תרגימו שטרי טענתא. שזה בורר אחד נאמן שמקבל טענותיהן וכותבן וזה בורר לו אחד שמקבל טענותיו וכותבן כדי שלא יתחלפו טענותיהן ונותנין לכל אחד טענותיו ואותן של חבירו והולכין לב"ד: רב ירמיה בר אבא אמר. היינו שטרי בירורין שכותבין שזה בירר לו דיין פלוני וזה בירר לו דיין פלוני ולהכי כותבין שאם יתחייב האחד שלא יוכל לומר אני לא קבלתי עלי פלוני להיות ב"ד: רשב"ג אומר לשניהן כותבין לזה בפני עצמו. טענותיו ולא טענותיו של חבירו והכי נמי לאידך שלא יתחלפו טענותיהם: דמר סבר. ת"ק: כופין על מדת סדום. שאם אמר האחד איני רוצה ליתן אלא מחצית שכירות הסופר לפי שיכולין כל טענותיו להיכתב בשטר אחד ויתן בעל דיני חצי השכר וחבירו יאמר איני רוצה שיכתבו טענותי עם טענותיו אלא יכתבו לו טענותיו לבד בשטר אחד ויתן הוא כל שכירות כתיבת שטרו ואני אתן כל שכירות כתיבת שטר טענותי אין שומעין לו דזה מדת סדום שלי שלי ושלך שלך אלא יכתבו לשניהן כל טענותם בשטר אחד או שטר בירור ב"ד ויתנו שניהן שכירות של שטר אחד בלבד: ורשב"ג אומר אין כופין. אלא להכי לשניהם כותבין לזה טענותיו לעצמו ולזה לעצמו וכל אחד יתן שכר שטרו: לא דב"ע כופין דהא היינו טעמא

גמ'

דרשב"ג דא"ל לא ניחא לי שיהו זכיות טענותיך עם זכיות טענותי. בשטר אחד שאיני רוצה להשתתף עמך: דדמית עלי כאריא ארבא. כארי אורב: **פים'** והשליש את שטרו. שאמר למלוה תנהו ביד שליש ביד נאמן אם לא אשלים לך הפרעון עד יום פלוני תן לו שטרו ויגבה כדמעיקרא כל חובו וילך לאיבוד מה שכבר נתתי: ג) ואם לא נתתי אסמכתא הוא שסומך בדעתו שיכול לפרוערו עד הזמן ועל כן מקנה לו. ד' יוסי סבר אסמכתא קניא: שר' יוחנן למדנו. במקומות אחרים: אני מה אנשה. אפסוף כמו שלימדני. ואפ"ה אין הלכה כר' יוסי אלא אסמכתא לא קניא: **פים'** מי שנמחק מקצת שטר חובו. ומתירא שמא יסחק כולו: מעמיד עליו על השטר עדים. שיקראוהו וידעו מה כתוב בו ומי הן עדיו ויביא אותן לפני ב"ד שיעידו בפניהם מה שראו בשטר. והן ב"ד עושין לו קיום. שיכתבו לו על גבי אותו שטר מחוק. איש פלוני בן

ה) רבינו היה לו בכאן תני' שהוא בגרשב"ם ד"ה לחידי. ו) אולי נ"ל ר"י סבר אסמכתא קניא. אם לא נתתי וכו'.

כיון שהגיד דדק דק. ות"ת היכא דאמר מתחלה לאו איהי היא אמר כיון דרכו לאמר להסתכל בהן תריץ ה"ק כיון דדק דק ואם רוצה לחזור אינו חוזר ומגיד: (ד) **אמר** רב נחמן אמר רבה בר אבוה. גרסינן אין הלכה ולא גרסינן הלכה והכי משמע בפרק אלעזר נדרים (נדרים דף כז.). ההוא לחזיא ואתפיס זכותיה בב"ד אמר אי לא אתינא עד ל' יומי ליבטלו זכותיה ולא אתא אמר רב הונא בטילן זכותיה ופריך מרב נחמן דאמר אין הלכה כר' יוסי דאמר אסמכתא קניא ואמאי בטילן זכותיה וכן הגירסא כתובה בדוב ספרים (ה) תימה דאמרי' בחיזו נשך (ב"מ דף סו. ופס) אבייתא אמר רב נחמן אפי' בשעת מתן מעות לא קנה על ההיא דהלוהו על שדהו ול"ל אם (ו) לא נתן לך כו' איתיביה רבא כו' [אומר אני] אסמכתא קניא ומנימי אומר אסמכתא לא קניא ופירש רש"י ומנימי החזירני מדברי אבל הייתי רגיל לומר קניא כדמשמע מתני' (ז) דפריכא ליה מינה ומאי קאמר מנימי החזירו ועוד הקשה רבינו תם דרב הונא אדרב הונא דהתם קאמר אסמכתא קניא דבשעת מתן מעות קנה הכל והיכי פריך (ח) בריש נדרים (דף מ:) מהא דאמר רב נחמן אסמכתא לא קניא והא סבירא ליה קניא ומתרץ ר"ת אפילו לא קניא אסמכתא בעלמא התם בחיזו נשך (שם) קניא טפי משום דעשה לו טובה שהלוה לו וגומר בדעתו להקנותו יותר ועוד דתפיס מלוה ואין אני מבין בזה דבהא דרב נחמן (ט) עשה לו כמו כן טובה ומיהו מה שנתן הטעם דתפיס אמי שפיר דבהא דרב נחמן לא תפיס אלא אלים אלא בדרב הונא דבנא מגיעא דתפיס המלוה הקרקע במשכון ומהאי טעמא נמי אמי שפיר לרב נחמן דאמר אף לאחר מתן מעות קנה הכל וגם שהולרך מנימי להחזירו אע"פ שהיה יודע מילתיה דרבה בר אבוה ועוד י"ל לרב הונא שכל אסמכתא אין דעת כל אחד ואחד (ט) שהיה האסמכתא ואין אומרים כלל אלא להסמיך חבריו על דבריו אבל התם אין זה להסמיכו על דבריו אלא לגמרי הלוהו על מנת שתשקע בידו אם לא יפרעהו עד אלא אינים (א) ומהאי טעמא נמי אמי שפיר לרב נחמן: **מעמיד** עליו עדים. נראה שמועיל לענין זה שעושין אותו מלוה בשטר בעדות דבשביל החתומים הבאים אחרי כן לא היה אלא מלוה ע"פ וקיום השטר עושין ב"ד ולא כפי' רשב"ם שהעדים עושין אותו: **ובא** לפני ב"ד. ודוקא נקט ב"ד דאלימי לאפקועי ממונא (ב) ולקמן נמי מיירי שמביא עדים על ההיא דמי שפרע קנא חובו בגמרא מקרעין את השטר כו': ופלוני

כיון (ג) שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד (ב) צורבא מרבנן לאו אורחיה למידק ההוא תברא דהוה חתים עליה רב ירמיה בר אבא אמרה ליה לאו אנא הואי אמר לה (ג) איברא אנת הות אמר אביי אע"ג דצורבא מרבנן לאו אורחיה למידק כיון דדק דק אמר אביי (ד) האי צורבא מרבנן דאזיל לקדושי איתתא נידבר עם הארץ בהדיה דלמא מחלפו לה מיניה: והבעל נותן שכר וכו': מאי טעמא דאמר קרא (ה) וכתב ונתן והאידנא דלא עבדינן הכי (ו) שדיוהו רבנן אאשה כי היכי דלא לשהייה: כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו וכו': (ז) פשיטא לא צריכא בעיסקא: כותבין שטר למוכר אף על פי שאין לוקח וכו': פשיטא לא צריכא (ח) במוכר שדהו מפני רעתה: אין כותבין שטרי אירוסין וכו': פשיטא לא צריכא דאפילו צורבא מרבנן דניחא ליה לחמוה לקרוביה: אין כותבין שטר אריסות וקבלנות וכו': פשיטא לא צריכא בבורה: אין כותבין שטרי בירורין אלא מדעת שניהם וכו': (ט) מאי שטרי בירורין הכא תרגימו שטרי טענתא רב ירמיה בר אבא אמר (י) זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד: ר"ש בן גמליאל אומר לשניהם כותבין שנים לזה בעצמו ולזה בעצמו: (כ) לימא בכופין על מדת סדום קא מיפלגי דמר סבר כופין ומר סבר אין כופין לא דכולי עלמא כופין והכא היינו טעמא דר"ש בן גמליאל דאמר ליה לא ניחא לי דתהוי זכותך גבי זכותי (ל) דדמית עלאי כי אריא ארבא: **מתני'** (מ) מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו ואמר לו אם לא (נ) (נתתי) לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו הגיע זמן ולא נתן רבי יוסי אומר יתן רבי יהודה אומר (ס) לא יתן: **גמ'** במאי קמיפלגי (ע) ר' יוסי סבר אסמכתא קניא ורבי יהודה סבר (פ) אסמכתא לא קניא (צ) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב הלכה כרבי יוסי כי אתו לקמיה דרבי אמי אמר להו וכי מאחר שרבי יוחנן מלמדנו פעם ראשונה ושניה הלכה כרבי יוסי אני מה אעשה ואין הלכה כרבי יוסי: **מתני'** (ק) מי שנמחק שטר חובו (ר) מעמיד עליו עדים ובא לפני בית דין ועושין לו קיום איש פלוני בן פלוני נמחק שטרו ביום פלוני ופלוני

גמ'

פים' מי שנמחק שטר חובו. מעלמא שנטשטש או שנפלו עליו מים: **מעמיד עליו עדים.** היודעים מאימתי נכתב ומה (ב) כתוב בו והם עושין לו קיום בפני בית דין וכותבין לו מה שהיה כתוב באותו השטר והזמן והמעות: **נמחק שטרו.** שהיה כתוב ביום פלוני ופלוני ופלוני היו עדים שהיו חתומים בו כל זה כותבין אלו המקיימין ואחר כך חותמין את שמותם בסוף:

עין משפט נר מצוה

עא א מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ה סמג עשין קנו טוש"ע מ"מ סי' כט סעיף ו:
עב ב טוש"ע ח"מ סי' קי סעיף ו בהג"ה:
עג ג עי' בהשגות הראב"ד בפכ"ו מהל' איסורי ביאה הלכה ג [ובכ"מ אלפס יבמות פ"ד דף טז.]:
עד ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה ב ופ"ב מהל' גירושין הלכה ד סמג עשין לד וסי' נ טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ו:
עה ה (מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ו) סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף כ:
עו ו מיי' שם ע"ש וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' יג סעיף כ:
עז ז ח מיי' פי"ו מהל' מכירה הל' ה סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' נה סעיף יב:
עח ט מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה יב ועי' בהשגות ומ"מ סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' מז סעיף ו וס"ס: